

MC ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

Ο ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ
 ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΜΑΣ ΔΕΧΕΤΑΙ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ
 ΚΑΙ ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΩΝΕΙΑ, ΤΟ INTERNET
 ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟ. ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΙΧΑΛΗ ΣΚΑΦΙΔΑ

Ο Τζέφρυ Ευγενίδης αγαπάει να διαβάζει και να γράφει *σοβαρά* μυθιστορήματα, όπως αυτά που έγραφαν κάποτε οι πατέρες και οι μητέρες του είδους. Μακροσκελείς ιστορίες με δαιδαλώδη πλοκή, αφηγηματική συνοχή και περίπλοκους χαρακτήρες. Παρ' ότι διάβασε και εμπνεύστηκε πρώτα από τα σύγχρονα μυθιστορήματα του 20ού αιώνα –αυτά του Τζέιμς Τζόις, της Βιρτζίνια Γουλφ και του Τόμας Πίντσον–, αργότερα, όταν εξοικειώθηκε μ' εκείνα του 19ου αιώνα, υποκλίθηκε στο μεγαλείο τους –η Άννα Καρένινα παραμένει ένα από τα αγαπημένα του. Και, φαντάζομαι, όπως και με κάθε σοβαρό νοβελίστα, αυτή είναι και η κρυφή επιθυμία του Ευγενίδη: εκατό χρόνια από σήμερα, όταν τον διαβάζουν –αν διαβάζουν λογοτεχνία οι απόγονοι του Στιβ Τζομπς τότε– να λένε «να ένας Αμερικανός Τολστόι». Γιατί, όμως, οι ιστορίες του Ευγενίδη, σε αντίθεση μ' εκείνες του Τολστόι, προκαλούν γέλιο, παρ' ότι στην ουσία δεν είναι κωμικές; Στην αρχή του τελευταίου βιβλίου του Ευγενίδη *The Marriage Plot*, φερ' ειπείν, μαθαίνουμε πως όταν ο –κατά τα άλλα συντηρητικός και

δύσκολος– πατέρας της κεντρικής ηρωίδας, της Μαντλέν, συναντάει τον Δαλάι Λάμα σε ένα φιλανθρωπικό γκαλά στο Μανχάταν, το πρώτο πράγμα που τον ρωτάει είναι «έχετε κάποια συγγένεια με την Ντόλι Πάρτον;» Αυτή, όμως, είναι η μαεστρία του Τζέφρυ: να ανακατεύει την κωμωδία με την ειρωνεία και να αφήνει τους χαρακτήρες του να κυλιούνται στο βούρκο μιας πραγματικότητας που προς στιγμήν –Θεέ μου!– μοιάζει να είναι εντελώς σημερινή.

«Δεν νομίζω πως η κωμωδία και η ειρωνεία είναι το ίδιο πράγμα», μου λέει ο Ευγενίδης κάποιο απόγευμα, πρόσφατα, που βρέχει ασταμάτητα. Έχω έρθει να τον επισκεφθώ από το Μανχάταν στο Πρίνστον, στο Νιου Τζέρσι, όπου ο Ευγενίδης ζει σε ένα άνετο διώροφο σπίτι με τη γυναίκα του, την Κάρεν, και τη 13χρονη κόρη τους, την Τζόρτζια. Το καθιστικό είναι σύγχρονα επιπλωμένο, με πολλά βιβλία, άνετες πολυθρόνες και επιτραπέζιες λάμπες με διακριτικό φωτισμό. Ο Ευγενίδης, όμως, διευκρινίζει πως θα προτιμούσε να ζούσε στο Μανχάταν, έστω και σε (πολύ) μικρότερο χώρο,

...-WORTHY."

Η ΓΙΓΑΝΤΙΑ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΔΗ ΩΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ MARLBORO MAN ΠΟΥ ΑΝΑΡΤΗΘΗΚΕ ΣΤΗΝ TIMES SQUARE ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ (ΜΙΑ ΙΔΕΑ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΕΚΔΟΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΟΥ, ΟΠΙΩΣ ΛΕΕΙ, «ΣΥΝΕΠΕΣΕ ΜΕ ΜΙΑ ΑΝΕΛΠΙΣΤΗ ΚΕΝΗ ΘΥΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ»).

-Vanity Fair

**! From the
er Prize-winning
of
sex
in Suicides**

*Jeffrey
Eugenides*

TRAUS AND GIROUX www.fsgbooks.com

Author photograph © Ricardo Barros

πως δεν βρίσκεται στο στοιχείο του σε αυτήν τη διάσημη πανεπιστημιούπολη με τους γοθικούς πύργους και τους μανικουρισμένους κήπους. Βρίσκεται εδώ επειδή διδάσκει δημιουργική γραφή στο πανεπιστήμιο του Πρίνστον, όπου κατά καιρούς έχουν ζήσει και διδάξει μερικοί από τους διασημότερους συγγραφείς, από τον Τόμας Μαν ως την Τόνι Μόρισον και τον Ευγενίδη. Αλλιώς, όταν κάποτε η σύμβαση με το Πρίνστον τελειώσει, μην τον είδατε. Ο Τζέφρυ είναι κομογουρισμένος συγγραφέας των μεγαλουπόλεων. Μεγάλωσε στο Ντιτρόιτ, έχει ζήσει στη Νέα Υόρκη, στο Σικάγο, στο Βερολίνο και, όπως μου εξηγεί, περιέργως, απ' όλα προτιμάει το Βερολίνο, όπου έμεινε πέντε χρόνια και έγραψε το δεύτερο μυθιστόρημά του, το πολυδιαβασμένο *Middlesex* που μεταφράστηκε σε 36 γλώσσες και σύντομα θα γίνει τηλεοπτική σειρά.

Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΗΣ ΜΑΝΤΛΕΝ

Στα βιβλία του Ευγενίδη ο έρωτας, η ζωή και ο θάνατος σμίγουν σε μια αντιφατική καθημερινότητα όπου το ιλαρό και το τραγικό συνυπάρχουν σαν αφοσιωμένοι σύζυγοι. Το ύφος και οι σελίδες αυτού του συγγραφέα διακατέχονται από μια αίσθηση ελαφρότητας, αυτή την αίσθηση της ελαφρότητας που είναι που έγινε σύνθημα από τα έργα του Κούντερα στο τελείωμα της ψυχροπολεμικής περιόδου. Αντίθετα από τον Κούντερα, βεβαίως, ο Ευγενίδης δεν έχει το παραμικρό ενδιαφέρον για την πολιτική. Ανήκοντας στη γενιά των νεότερων Αμερικανών λογοτεχνών που μέστωσαν στη μετα-

ψυχροπολεμική περίοδο –όπως ο Τζόναθαν Φράνζεν και ο Ντέιβιντ Φόστερ Γουάλας–, αντλεί το περιεχόμενο των βιβλίων του κυρίως από το κομφούζιο της νιότης των αμερικανικών προαστίων.

Στο *Αυτόχειρες παρθένοι*, το ντεμπούτο του το 1993 που τον έκανε διάσημο και έγινε ταινία από τη Σοφία Κόπολα, οι ανήλικες ηρωίδες καταφεύγουν σε μια συνωμοτικά ακατανόητη διέξοδο που στοιχειώνει παράλληλα τη μνήμη των ανήλικων αγοριών της ιστορίας αλλά και του αναγνώστη. Στο *Middlesex* (2002) ακολουθούμε το επικό ταξίδι της ανδρόγυνης Ελληνοαμερικανίδας ονόματι Καλλιόπη Έλεν Στεφανίδη ή κοινώς Καλ ανάμεσα σε εποχές, γενιές και φύλα –«έχω ανδρικό μυαλό αλλά μεγάλωσα σαν κορίτσι», εξηγεί η Καλ στην αρχή του βιβλίου. Όπως το τοποθέτησε τότε ο Τζέφρυ Ευγενίδης, «κάθε λογοτέχνης πρέπει να έχει ερμαφρόδιτη φαντασία για να μπορεί να διεισδύει στο μυαλό των ανδρών και των γυναικών». Στο τρίτο και πιο πρόσφατο μυθιστόρημά του, το *The Marriage Plot* (που κυκλοφορεί αυτόν το μήνα στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πατάκι με τον τίτλο *Σενάριο γάμου*), η φαντασία του Ευγενίδη έχει τρυπώσει στο μυαλό της Μαντλέν, μιας ηρωίδας που θα μπορούσε κάλλιστα να πρωταγωνιστεί σε ταινία του Γούντι Άλεν. Η Μαντλέν είναι μια προνομιούχα διανοούμενη φοιτήτρια στο πανεπιστήμιο Μπράουν (όπου σπούδασε κάποτε και ο Ευγενίδης), η οποία ερευνά τα μυστικά του «marriage plot» (αγγλικός όρος που χαρακτηρίζει ένα λογοτεχνικό είδος το οποίο άνθισε το 19ο αιώνα) για μια ακαδημαϊκή εργασία που τελικά θα τη φέρει

MC ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

ηρωίδες πολλών γνωστών μυθιστορημάτων του 19ου αιώνα, όπως τα *Αννα Καρέννα* (Τολστόι), *Ντάνιελ Ντερόντα* (Τζορτζ Έλιοτ) και *Το πορτρέτο μιας κυρίας* (Χένρι Τζέιμς), ή ταινιών του Άλεν, θα βρεθεί αναποφάσιστη και μπερδεμένη. Με ποιον άνδρα θα καταλήξει; Με αυτόν που της επιβάλλει η λογική, με αυτόν που της ψιθυρίζει η ευαισθησία ή τελικά με αυτόν που της επιφυλάσσει η μοίρα;

Προσοχή, όμως, αγαπητή αναγνώστριά, αυτό δεν είναι ένα ρομαντικό παραμύθι με βικτωριανές δαντέλες. Όπως και η Μαντλέν, αυτή είναι μια μεταμοντέρνα ιστορία γεμάτη ειρωνικές ανατροπές. Ποια είναι η διαφορά, λοιπόν, ανάμεσα στην κωμωδία και στην ειρωνεία; «Αυτό είναι ένα δύσκολο ερώτημα», αποκρίνεται γελώντας ο συνομιλητής μου και ανοίγει ένα λεξικό. «Ειρωνεία», διαβάζει, «είναι η χρήση λέξεων για την απόδοση ενός μηνύματος που είναι αντίθετο από το κυριολεκτικό μήνυμα». Κλείνει το λεξικό. «Αυτό ακριβώς», προσθέτει ο Ευγενίδης, «αυτό χαρακτηρίζει τα βιβλία μου. Μια έντονη δόση ειρωνείας. Όχι με την έννοια του σαρκασμού αλλά με την έννοια της ανατροπής».

Το αίνιγμα της νιότης είναι ο αγαπημένος γρίφος του

ΟΤΑΝ ΓΡΑΦΩ ΠΡΟΣΠΑΘΩ
ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΘΩ ΣΤΟ ΠΙΟ
ΕΞΥΠΝΟ ΑΤΟΜΟ ΠΟΥ ΞΕΡΩ,
ΠΡΕΠΕΙ ΠΑΝΤΑ ΝΑ ΥΠΟΘΕΤΩ
ΠΩΣ Ο ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΟΥ
ΕΙΝΑΙ Ο ΕΞΥΠΝΟΤΕΡΟΣ ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ

Ευγενίδη. Όλα τα βιβλία του στρέφονται γύρω από νεανικούς, συνήθως γυναικείους χαρακτήρες που αναζητούν το νόημα της ζωής σε ένα ενύκλιο περιβάλλον ασυνεννοησίας και κορεσμού. «Αυτό είναι αλήθεια», συμφωνεί. «Ίσως συμβαίνει υποσυνείδητα. Ξεκίνησα να γράφω σε νεαρή ηλικία και ίσως κόλλησα σε αυτήν τη φάση του νεανικού προβληματισμού. Ό,τι κι αν γράφεις πρέπει να βρεις το σημείο όπου συναντιούνται η ζωή και η μυθοπλασία. Όλα προκύπτουν από τη δική σου πραγματικότητα, σαν να βγαίνουν σχεδόν μέσα από το κυκλοφορικό σου σύστημα, αλλιώς είναι αδύνατο να τα φανταστείς. Μέσα στην πραγματικότητα των χαρακτήρων μου υπάρχω κι εγώ».

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ

Δεν είναι τυχαίο, επίσης, πως όλες οι ιστορίες του Ευγενίδη εξελίσσονται στη δεκαετία του '80, εποχή που ο ίδιος, στα 20 του πια, ανακάλυπτε τη φωνή του ως ανεξάρτητος συγγραφέας. Όταν τον ρωτάω αν έχει ευχάριστες αναμνήσεις από τη δεκαετία του '80 ο Ευγενίδης χαμογελάει. Είναι μελίχλιος και ευχάριστος συνομιλητής, με δύο παιχνιδιάρικα και εκ-

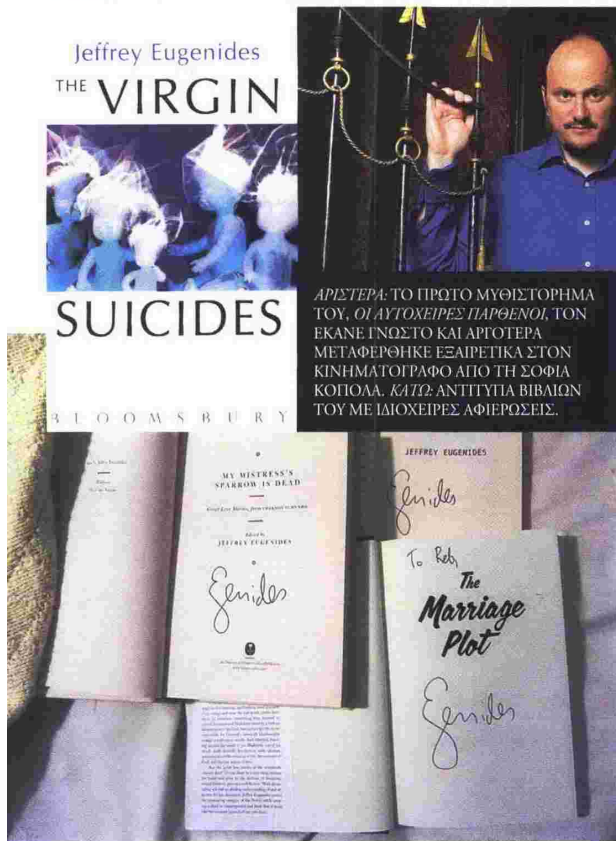
φραστικά μάτια που συχνά μαρτυρούν τη σκέψη του. «Έχω ευχάριστες αναμνήσεις από τη ζωή μου στη δεκαετία του '80 αλλά όχι από τη δεκαετία του '80», αποκρίνεται. «Δεν νομίζω ότι τα '80s όπως τα έζησα αντιστοιχούν με την εντύπωση που έχει ο κόσμος για τα '80s. Τα '80s είναι η Γουόλ Στρίτ, ο Ρέιγκαν και η ζωή μου δεν είχε να κάνει με τίποτα από αυτά. Κανείς από τους φίλους μου δεν είχε λεφτά, κανείς από μας δεν ενδιαφερόταν για μπίζνες, δεν ζούσα στη Νέα Υόρκη μέχρι τα τέλη των '80s, οπότε, ναι, περνούσα καλά αλλά η ζωή μου δεν ήταν εναρμονισμένη με αυτά που συνέβαιναν στον υπόλοιπο κόσμο. Πάντα πίστευα πως τα '70s ήταν καλύτερα και τα έζησα επίσης. Είμαι 50! Αλλά σι' αλήθεια δεν υπήρξα ποτέ μέρος καμίας δεκαετίας. Ίσως αν είχα ενηλικιωθεί στη δεκαετία του '60 να ήταν αλλιώς. Η δεκαετία εκείνη ήταν τόσο δυνατή που έπρεπε να διαλέξεις αν ήθελες να γίνεις μέρος της ή όχι. Αλλά δεν χρειαζόταν να επιλέξεις να ακολουθήσεις τα '80s και να γίνεις μέρος του *Bright Lights Big City*. Μπορούσες και χωρίς αυτό».

Ο Τζέφρυ γεννήθηκε στην πόλη της Μαντόνα και του Έμινεμ το 1960. Εκείνη την εποχή το Ντιτρόιτ ήταν ακόμα μια ανθρώπινη μεγαλούπολη με πολλούς Έλληνες. Ο πατέρας του ήταν γιος Ελλήνων μεταναστών και η μητέρα του Ιρλανδέζα. Αυτό ίσως εξηγεί και τη μοιρασμένη αγάπη του για τον συγγραφέα Τζέιμς Τζόις και την ελληνική μυθολογία απ' όπου ο Ευγενίδης αντλεί συχνά έμπνευση. Δεν έμαθε, όμως, ποτέ να μιλάει ελληνικά. «Δεν τα μιλούσαμε στο σπίτι επειδή η μαμά δεν ήταν Ελληνίδα», θυμάται. «Τα μιλούσε ο πατέρας μου με τους γονείς του και τους μεγαλύτερους συγγενείς του. Το σπίτι μας ήταν πάντα

γεμάτο από ανθρώπους που μιλούσαν ελληνικά αλλά οι αδελφοί μου κι εγώ δεν καταλαβαίναμε λέξη». Οι παππούδες του ήρθαν από τη γη του Σεφέρη και του Ωνάση, τη Μικρά Ασία, την οποία επισκέφθηκε πρόσφατα ο Ευγενίδης παρά με την κόρη του, την Τζόρτζια.

Όπως και η συμπατριώτισσά του η Μαντόνα, ο Ευγενίδης έφτασε σχεδόν με άδειες τσέπες στο Μανχάταν στα τέλη της δεκαετίας του '80. Ο κόσμος άλλαζε, το Τείχος του Βερολίνου έπεφτε, η εποχή του Ρέιγκαν τελείωνε, η Μαντόνα τραγουδούσε *True Blue*. Στην αρχή έγραφε διηγήματα τα οποία κανείς δεν ενδιαφερόταν να δημοσιεύσει. Ίσως επειδή ο κόσμος στα γραπτά του Ευγενίδη είναι συνήθως αποκομμένος από την επικαιρότητα κι εκείνη την εποχή η επικαιρότητα ήταν πιο αλλόκοτη και από μυθιστόρημα. «Σπάνια διάβαζα εφημερίδα όταν ήμουν στο κολέγιο», λέει ο Ευγενίδης. «Δεν είχα ιδέα τι συνέβαινε. Διάβαζα κυρίως μυθιστορήματα και δεν άνοιγα καν την τηλεόραση. Επίσης δεν ήξερα και πολλούς συγγραφείς μέχρι τότε. Είχα διαβάσει όλο τον Τζέιμς Τζόις όταν ήμουν 18 αλλά πέρα από αυτόν δεν ήξερα πολλούς άλλους».

MC ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΟΥ, *ΟΙ ΑΥΤΟΧΕΙΡΕΣ ΠΑΡΘΕΝΟΙ*, ΤΟΝ ΕΚΑΝΕ ΓΝΩΣΤΟ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΜΕΤΑΦΕΡΘΗΚΕ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΚΟΠΟΛΑ. ΚΑΤΩ: ΑΝΤΙΓΥΨΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΟΥ ΜΕ ΙΔΙΟΧΕΙΡΕΣ ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ.

μα δύσκολα ευδοκίμει πλέον ένας λογοτέχνης με σοβαρές προθέσεις. Ο Ευγενίδης ωστόσο, ο οποίος έχει γράψει μόνο τρία μυθιστορήματα σε 18 χρόνια —«τα μυθιστορήματά μου είναι μακροσκελή και περιπίλοκα», λέει γελώντας, «οπότε χρειάζονται το χρόνο τους»—, έχει

καταφέρει να ζει από αυτά —τα πανεπιστήμια πληρώνουν ψήχουλα— και να θεωρείται ένας από τους πιο υποσχόμενους λογοτέχνες της γενιάς του του οποίου η λογοτεχνία είναι προσιτή όχι μόνο στους εξπέρ του είδους αλλά και στο πλατύ κοινό που τα απολαμβάνει. Γι' αυτό και ο Αμερικανός εκδότης του με αφορμή την έκδοση του *The Marriage Plot* του έκανε ένα αναπάντεχο δώρο: έβαλε μια φωτογραφία γιγαντιαίων διαστάσεων του Ευγενίδη σε ένα διαφημιστικό ταμπλό στην Times Square όπου συνήθως φιγουράρουν μόνο τα μοντέλα του Κάλβιν Κλάιν. «Είχε καλό ντιλ ο εκδότης μου και δεν πλήρωσε πολλά γι' αυτήν τη διαφήμιση», κάνει πλάκα ο Ευγενίδης. «Όταν με πήγαν να το δω σοκαρίστηκα από το μέγεθος! Είναι μια νέα τακτική που βοηθάει όχι τόσο με τις πωλήσεις του βιβλίου όσο με το να μάθει ο κόσμος ότι το βιβλίο υπάρχει και κυκλοφορεί. Ο κόσμος δεν διαβάζει πια τις βιβλιοπαρουσιάσεις και τις κριτικές των εφημερίδων».

Πέρα από τον πυρετό της Times Square, ο Ευγενίδης ζει με τους δικούς του ρυθμούς. «Δεν έχω διαβάσει ποτέ βιβλίο σε ηλεκτρονική μορφή», με διαβεβαιώνει. Μήπως γράφει ακόμα σε γραφομηχανή; τον πειράζω. «Ο πατέρας μου μου χάρισε το 1986 ένα από τα πρώτα κομπιούτερ, το Καγρο», αποκρίνεται, «κατά έναν ειρωνικό τρόπο έμαθα να γράφω σε κομπιούτερ από πολύ νωρίς». Γράφει καθημερινά. «Δουλεύω σαν φυσιολογικός άνθρωπος από τις 10 ως τις 6. Προσπαθώ να κρατάω το ίντερνετ έξω από το γραφείο μου γιατί διασπά την προσοχή μου. Έχω δύο διαφορετικά γραφεία χωρίς σύνδεση ίντερνετ. Αλλά πρόσφατα πήρα ένα iPhone και αυτό είναι πρόβλημα γιατί φέρνει το ίντερνετ εκεί που δουλεύω. Είναι επικίνδυνο, σαν το Δούρειο Ίππο». Ήδη έχει ξεκινήσει να σχεδιάζει το επόμενο μυθιστόρημά του, ενώ σύντομα θα κυκλοφορήσει μια συλλογή από παλιά και καινούργια διηγήματά του. Αλλά παρ' ότι ο Ευγενίδης κλειδώνεται κάθε μέρα ένα ολόκληρο οκτώωρο στο γραφείο του χωρίς ίντερνετ, η καθημερινότητά του δεν τελειώνει εκεί. Είναι ένας συνεπής πατέρας, σύζυγος, καθηγητής που βρίσκει χρόνο και για όλα τα υπόλοιπα. Είναι fit —λεπτός, ψηλός και δείχνει πολύ νεότερος από τα χρόνια του, εν ολίγοις είναι ένας άνθρωπος της εποχής του. Ναι, όπως μου λέει, ξαναδιάβασε πρόσφατα την Άνα Καρένινα διότι του αρέσει να επισκέπτεται ξανά και ξανά το αληθινό μεγαλείο αλλά το αληθινό μεγαλείο δεν ανήκει μόνο στον κόσμο του Τολστόι. «Τις προάλλες είδα τη Σιδιρά Κυρία στο σινεμά και εκστασιαστικά», μου λέει και τα μάτια του παίρνουν φωτιά. «Η ερμηνεία της Μέριλ Στριπ είναι ανεπανάληπτη. Ανεπανάληπτη!» Να κάτι μεγαλειώδες από την εποχή του Ευγενίδη που θα μάγευε τον Τολστόι. **mc**

Ο ΠΟΝΟΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΑΝΗΣ ΠΟΡΤΑΣ

Το breakthrough του Ευγενίδη, όπως αποκαλούν οι Αμερικανοί την είσοδο ενός καλλιτέχνη σε ένα σημαντικό κεφάλαιο επιτυχίας, ήρθε με το *Αυτόχειρες παρθένοι*, ένα μυθιστόρημα που συγκλόνισε την Αμερική με τον αυθάδικο πεομιμό του. Με φόντο ένα γνωστό του τοπίο, τα προάστια του Ντιτρόιτ, ο Ευγενίδης δημιούργησε μία από τις πιο καλτ λογοτεχνικές ιστορίες που έχουν χαραχτεί στη συνείδηση της σύγχρονης Αμερικής ως αυτό που οι Έλληνες θα έβλεπαν ως σύγχρονη τραγωδία. Ο Ευγενίδης δεν είναι συγγραφέας φόρμουλας ούτε γράφει για κάποιο συγκεκριμένο κοινό. «Συνήθως όταν γράφω προσπαθώ να απευθυνθώ στο πιο έξυπνο άτομο που ξέρω και που τοποθετώ στη θέση του αναγνώστη μου», λέει. «Ξέρω πως υπάρχουν πολλοί αναγνώστες εκεί έξω που είναι σαν το άτομο που έχω στο μυαλό μου. Πρέπει πάντα να υποθέτω πως ο αναγνώστης μου είναι ο εξυπνότερος φίλος μου».

Πόσοι τέτοιοι έξυπνοι φίλοι απομένουν; Δεν είναι μυστικό πως στην εποχή του facebook η λογοτεχνία περνάει μια κρίση ανάλογη με την οικονομική κρίση της Ελλάδας. Η νεότερη γενιά είναι τόσο εξοικειωμένη με τις σελίδες του Τολστόι όσο και οι 80χρονοι με το facebook. Ο κόσμος διαβάζει πολλά blogs και ελάχιστα μυθιστορήματα, τα ηλεκτρονικά βιβλία έχουν αρχίσει να κλέβουν την παράσταση από τα τυπωμένα και το σκουπιδαριό της εύκολης «λογοτεχνίας» που απευθύνεται στο κοινό της Όπρα δεν θα χωρούσε ούτε σε όλους τους κάδους απορριμμάτων της Αμερικής. Μέσα σε αυτό το κλι-